

PÕHISEADUSLIKU ASSAMBLEE

preambula, üldsätete, seadusandluse ja põhiseaduse muutmise
toimkonna istungi p r o t o k o l l nr. 2
21. septembrist 1991.a.

1000 - 1500

- Osaesid: V. Salum
- L. Hänni,
- H. Runnel,
- Ü. Vooglaid,
- A. Sirendi

Juhatas V. Salum

Päevakorras: Põhiseaduse preambula ja üldsätete arutelu.

L. Hänni annab ülevaate Saksamaa konstitutsiooni parlamendi ja valitsuse suhteid reguleerivaist sättest ja preambulas toodud printsiipidest. Ühtlasi leiab Hänni, et pluralismi põhimõtted peavad kindlasti olema ka Eesti Vabariigi põhiseaduses (pol. parteide, a/ü-de olemasolu jne.).

H. Runnel teatab, et jõudis kõrvutada 1920.a, 1938.a. ja esitatud uue põhiseaduse projekti tekste, mille tulemusena soovib ta anda ülevaate oma vaatlusmeetodist.

Ü. Vooglaid väidab, et millegipärast just temale helistas eelmisel öhtul viis inimest, kes kõik leidsid, et koheselt tuleb kehtestada 1938.a. põhiseadus ja sellest praegu mitte kõrvale kalduda. Samuti tuleb üsna kohe kuulutada välja Riigikogu valimised. Rahvuslikke garantiisid püütakse praegu teisiti peale suruda, seetõttu tuleb 1938.a. seadus kohe kehtestada .

Hänni: Rahvuslikke garantiisid ju 1938.a. põhiseaduses ei ole. Pealegi jätkaks just selline asi võimaluse sotsialistlike süsteemide säilimiseks.

Sirendi avaldab idee, 1937.a. põhiseadus võiks aluseks olla. Kontinuiteedi printsiip olevat siiski oluline.

Salum arvab, et mida rohkem säilitatakse olemasolevat, seda stabiilsem on sisekord.

Hääletati läbi, kes on selle poolt, et töötekstina aluseks võtta 1937.a. põhiseaduse tekst.

Poolt - 4 (Sirendi, Vooglaid, Runnel, Salum), vastu - Hänni.

Vooglaid arvab, et uue tekst on küll parem.

Sirendi leiab, et 1937.a. konstitutsioon on aluseks parem, uus aga konstitutsiooniks parem.

Runnel selgitab uue põhiseaduse projekti puudusi järgmiselt: Raidla tekstis puudub stiilikindlus. Stiili rabadus tuleb mõtte rabadusest. Ei ole kandvat riigi ideed. 1920.a. põhiseadus oma primitiivsusest on strateegilisem.

Ei ole vaja viidet referendumile, seda hoopiski kuupäevaliselt. Viide juhendumisele rahvusvahelisest õigusest nii preambulas kui paragrahvis 2 on ilmne näide ebaõkonoomsusest.

Paragrahv 1 - sõna "demokraatia" kannab sisemise tunde nõrkust.

Paragrahv 3 - väide "kõik kodanikud riigi kaitse all" väljendab ajalikku hirmu. Nagu oleks riik vaid vägivalla aparaat.

Vaieldav on riigivanema e. presidendi probleem.

Paragrahv 5 - publitsistlik hüplevus. Eesti maa-alasse sünteesitud vastuoluliselt piirid ja maa-ala. Piiriküsimused tuleb viia lõppu.

II. peatükis - päevapoliitiline võbelemine. Vabadus on ülearune;

õigused ja kohustused ongi vabadus.

Paragrahv 8 - suur ebakindlus. Kodanikuks saamine on nõrgalt käsitletud: "olemist" ei ole määratletud. Lauset alustatakse küll selliselt nagu tahetaks midagi määratleda, lause tagumises pooles libisetakse aga ära ja tehakse viide, et kehtestatakse hoopis muu instantsi poolt.

Üldiselt ei ole tegijad olnud suveräänsed: on püütud neid võbinaid kokku kirjutada.

Võrdlev meetod (kolm põhiseadust) on aga oluline.

Salum arvab, et Runneli vastuväited on olulised ja räägivad 1937.a.põhiseaduse alustekstiks võtmise kasuks.

Hänni ei pea ka õigeks jätta preambulasse viide referendumikohta. Tuleks aga lisada 1920.a. seaduse alguslause. Kõik selle poolt.

Vooglaid püstitab küsimuse: Kas rajame riiki kui institutsionaalset süsteemi või kui isiksuse keskkonda. See vaja selgeks teha.

Runnel arvab, et mõlemat (rehepeksumasina näide).

Vooglaid soovib ikka teada saada, kas lähtutakse riigist või isiksusest.

Sirendi leiab, et preambulas peab välja ütleva, et riigi ülesanne on Eesti rahva säilitamine.

Leiti, et on vaja lisada sõna "taastada" ja siis teksti järgi. Arutleti sõnade "kustumatu, väärmatu ja vankumatu" kasutamist.

Runnel ütleb, et "vankumatu" ja "väärmatu" on küllalt sünonüümsed, "kustumatu" annab aga uue nüansi.

Leiti, et "õigus" tuleb asendada sõnaga "õiglus". Selle tulemusena jääks tekstisse "mis on rajatud õiglusele, seadusele ja vabadusele".

Arutleti sõna "pandiks" üle.

Vooglaid leiab, et tuleb otsustada, kas preambulas esitatakse kõik põhiprintsiibid. Siin peaksid olema punktid, mida igal juhul järgitakse ja mida muuta ei saa. Just need argumendid, mida kohe ei muudeta.

Salum nõuab rahvusvabariigi nimetamist, sest domineeriva rahva õigust konstitutsiooniga ära anda ei või. Seetõttu tuleb selgemalt öelda, et see on rahvusriik.

Runnel: Deklaratiivse "rahvusvabariigi" asemele tuleb leida põhimõte, mis lähtuks ökoloogiliselt tasapinnalt.

Sirendi tahab, et rahvuse säilumine oleks nimetatud või eeldused Eesti rahvuse ja looduse säilimiseks nimetatud.

Vooglaid teeb ettepaneku kirjutada "...mis tagab eeldused Eesti maa ja rahvuse kestmiseks" ja esitab palve, et hääletataks läbi ettepanek, et puhtökoloogiline aspekt oleks juba preambulas nimetatud. See eeldaks, et edaspidi peab valitsus sellega arvestama, et alati on vaja 3 ekspertiisi eelkõige: rahvuslik, organisatsiooniline ja looduslik.

Hänni pakub lahendada olukorda selliselt, et kirjutada "...pandiks...põlvedele nende kestmises" ja edasi teksti järgi.

Vooglaid soovib siiski, et looduse ja rahvuse arvelt midagi ei tehtaks ega kasu saadaks. Teeb ettepaneku esitada 2-3 formuleeringut üldsusele arutamiseks.

Salum pakub: "...mis on tagatiseks Eesti rahvuse kestvusele oma põlisel kodumaal".

Leiti, et kodumaamõiste sissetoomine pole otstarbekas. Arutleti sõna "eeldus" üle. Runnel leiab, et see on passiivne, kohustust mitteloov ning pöörab tähelepanu lauseosale, mis räägib eesti

riiklikust enesemääramisest. Võib-olla see kataks piisavalt ka rahvuse säilimise mõtte.

Hänni arvab, et riik ongi tagatiseks rahvuse säilimise tagamiseks, mistõttu ta ei pea vajalikuks üldse midagi lisada.

Vooglaid arvab, et peaks tooma sisse sõnapaari "maa ja rahvas".

Hänni: Tuleb tugineda sõnale "kodanik", kuna õiguslikult on paaris riik ja kodanik, mitte aga maa ja rahvas.

Runnel teeb ettepaneku: "mis on kaitseks maale ja rahvale, sisemisele ja välisele rahule".

Üksmeelselt kiideti pakutud tekst heaks. Nõus ka Vooglaid. Salum soovib ikka, et rahvus oleks fikseeritud.

Arutati, kas võimude lahususe printsiip jätta preambulasse.

Hänni palub, et preambulasse kirjutataks demokraatia ja inimõiguste printsiipi.

Runnel leiab, et demokraatia on nii deformeerunud mõiste, tuleks lähtuda isikust.

Salum soovib, et jäetaks ära "kõrgeim võim on rahva käes", kuid samas toonitab, et rahvusriigi sissetoomine oleks vajalik.

Hänni kinnitab, et tuleb valida mehhanism, kuidas rahvus säilib. See on demokraatia.

Runnel arvab ka, et terminit "rahvusriik" pole õige kasutada, kuna seda pole. On liitriik, vabariik, kuningriik.

Salum pakub: "...valitsevaks rahvusriigiks.. ja mida juhib valitav riigipea kahekojalise rahvaesinduse tasakaalustatud koostööl".

Runnel: Mina olen ka oma arust rahvuslane, kuid tunnen, et ei suuda põhjendada seda "rahvusriigi" sõna. See on stiililt lahtine sõna.

Vooglaid leiab, et rahvuse peab ükskõik millistes seostes siiski välja tooma.

Hänni pakub, et eespool on veel palju sätteid tulemas, võib-olla ei püüaks kõiki võimalusi preambulas välja tuua ja teeb ühtlasi ettepaneku lõpetada preambula osa pärast sõnu "rahva käes". Panna sinna punkt.

o t s u s t a t i:

Preambula tekst esitada järgmises redaktsioonis:

"Eesti rahvas kõikumatus usus ja vankumatus tahtes taastada, kindlustada ja arendada riiki, mis on loodud eesti rahva riikliku enesemääramise kustumatul õigusel, mis on rajatud õiglusele, seadusele ja vabadusele, mis on kaitseks maale ja rahvale, sisemisele ja välisele rahule ning pandiks praegustele ja tulevastele põlvetele nende kestmises, ühiskondlikus edus ja üldises kasus, mis jääb rahvavalitsuslikul alusel valitsetavaks vabariigiks, kus kõrgeim võim on rahva käes,

võttisrahvahääletusel vastu järgmise põhiseaduse:"

Jätkati üldsätete aruteluga.

Paragrahv 1- jätta sama tekst.

Tekkis küsimus, kas lülitada uue põhiseaduse projektist 2. lause juurde.

Runnel pakub, et iseseisvus on võõrandamatu ja igavene. Arvati, et peab enne veel arutama autoritega ja siis hääletama, kas lülitada 2. lause juurde.

Paragrahv 2 - peeti vajalikuks täpsustada, mis on maapõu.
 Paragrahv 3 - jätta olemasolev tekst ja lisada 2. lause järgmises sõnastuses: "Põhiseadus on vankumatuks juhteks Eesti Vabariigi Riigikogu, Presidendi ja Valitsuse tegevuses, mis on korraldatud võimude lahususe ja tasakaalustatuse põhimõttel."

Leiti, et eeltoodud sõnastus hõlmab ka selle, mis preambulas välja jäi.

Paragrahv 4 - Hänni selgitab, et 1938.a. põhiseaduses nimetatud "üldtunnustatud" interpreteeriti selliselt, et tunnustama pidi just Eesti Vabariik.

Vooglaid pakub redaktsiooniks: "Rahvusvahelise õiguse üldtunnustatud põhimõtted ja normid kehtivad Eesti õiguskorra lahutamatu osana". Hääletati: poolt-4.

Peeti õigeks paragrahvides 5 ja 6 jätta ära saava käände lõpp.

Hänni teeb ettepaneku lisada 7. paragrahv sõnastuses: "Eesti Vabariigi" pealinn on Tallinn".

o t s u s t a t i :

1. Esitada preambula redaktsioon juhatuse kaudu juristidele läbivaatamiseks.

2. Paluda järgmisest toimkonna istungist osa võtma kedagi juristidest-autoreist.

3. Arutada toimkonna järgmisel istungil peatükke "Rahvas" ja "Seadusandlus".

4. Korraldada ühisistung koos assamblee toimkonnaga nr. 2.

Juhatas *Salu* V. Salum

Protokollis *Tooming* S. Tooming